

Капцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Broj:
Sarajevo, 31.01.2020.

PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

DOM NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO
14. 2. 2020

PRIMLJENO:			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
05/3	27-4	297	120

Predmet: Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. Godinu

Poštovani,

U skladu s članom 5. Stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 51/09) u prilogu vam dostavljamo Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. godinu.

S poštovanjem,

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a

**IZVJEŠTAJ O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2019. GODINU**

SARAJEVO, JANUAR 2020. GODINE

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH	1
AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE.....	3
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama	3
1. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg formacijskog mjesta u odnosu na lični čin..	6
2. Isplaćivanje naknada za rad s opasnim materijama i materijama štetnim po zdravlje.....	8
3. Nepravilnosti pri procesu odabira kandidata za odlazak u misije mira.....	11
4. Nepravilnosti u konkursnim procedurama prilikom prijema lica u Oružane snage BiH.....	13
5. Isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla	15
6. Pružanje pravne pomoći.....	16
7. Pritužbe civilnih lica	16
Odjeljak B. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH.....	17
1. Najavljena posjeta Centru za osnovnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću	17
2. Najavljena posjeta Komandi za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (KOiD) u Travniku.....	18
3. Najavljena posjeta Komandi 4. pješadijske brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini	19
11. SVJETSKA KONFERENCIJA OMBUDSMENA ZA ORUŽANE SNAGE.....	21
Izjava 11. svjetske konferencije ombudsmena za oružane snage	22
OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2019. GODINI	27

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s članom 5. stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. godinu.

Shodno članu 1. stav (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika ustanovljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo odbrane), kako je to garantirano Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik nezavisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputstvu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH. Uputstva se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH izda uputstva za istraživanje specifičnih pitanja; b) preduzimanje aktivnosti na osnovu vlastite procjene kada u vršenju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH, ili kroz razmatranje pritužbi vojnih lica i kadeta, te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika definiran je članom 1. stav (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

"Na sva pitanja organizacije i upravljanja te druga pitanja značajna za rad vojnog povjerenika čija je pozicija uspostavljena ovim zakonom i odnosa prema pravnim i fizičkim licima, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi."

Shodno citiranoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „...pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista osnovna prava, uključujući ona u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i revidiranoj Evropskoj socijalnoj povelji, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući kroz pritužbe profesionalnih vojnih lica i na osnovu posjeta komandama

i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao uticati na Ministarstvo odbrane BiH i nadležne u sistemu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih kršenja ljudskih prava.

Djelovanje u skladu s principima zakonitosti, pravičnosti, transparentnosti, efikasnosti, kao i brzo reagiranje na situacije mogućeg kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, doprinijelo je da institucija uživa veliko povjerenje kod samih podnosilaca pritužbi. Brojni zahtjevi za pružanje pravne pomoći, te pisma zahvalnosti, koje vojnom povjereniku upućuju pripadnici Oružanih snaga BiH još jedna su potvrda opravdanosti postojanja institucije parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. U istom trenutku to daje dodatnu energiju da se nastavi dalje s dobrim rezultatima rada.

Tokom izvještajnog perioda Ured vojnog povjerenika imao je profesionalnu saradnju s Ministarstvom odbrane BiH, Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički štab OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH. Vojni povjerenik posebno želi istaći da je saradnja s Generalnim inspektoratom značajno unaprijeđena, a što najbolje potvrđuje broj predmeta koji su zajedničkim istragama riješeni u korist podnosilaca pritužbi. Također, treba spomenuti i dobru saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unapređenja kvaliteta zaštite ljudskih prava i sloboda.

Iako Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH Parlamenarne skupštine BiH tokom 2019. godine nije bila formirana, Ured sekretara Zajedničke komisije pružio je Uredu vojnog povjerenika BiH značajnu pomoć u realizaciji aktivnosti vojnog povjerenika, a posebno tokom priprema i održavanja 11. međunarodne konferencije ombudsmena za oružane snage.

Također, tokom ovog izvještajnog perioda nije izostala podrška ni Ženevskog centra za upravljanje sigurnosnim sektorom (DCAF). U okviru navedene saradnje 2019. **godine realizirana je 11. međunarodna konferencija ombudsmena za oružane snage čiji je domaćin bila Bosna i Hercegovina.** Razmjena iskustava doprinijela je poboljšanju rada Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, kao jedine institucije u regionu specijalizirane za zaštitu ljudskih prava pripadnika oružanih snaga.

Također, s ciljem jačanja kapaciteta Ureda vojnog povjerenika, kao i zbog neusvajanja nove sistematizacije za instituciju vojnog povjerenika, DCAF snosi troškove rada stručnog saradnika (Memorandum o razumijevanju od 1. 9. 2018. do 29. 2. 2020).

U ovom izvještaju o radu najprije će biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih oblasti koje su bile predmet pritužbi, kao i statističkog pregleda pritužbi. U ovom dijelu bit će dat i pregled osnovnih preporuka, zaključaka, stavova, zapažanja i inicijativa za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH. Potom će biti opisani uslovi života i rada u kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, zasnovani na podacima dobivenim tokom obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta jedinicama i komandama Oružanih snaga. Na kraju, istaknut je pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika realiziranih tokom 2019. godine.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih za vojna lica i kadete u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, svako profesionalno vojno lice ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, te podnijeti pritužbu. U izvještajnom periodu najveći broj postupaka i istraga otvoren je na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica (u daljnjem tekstu: PVL). Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je da postupa po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta. Također, značajan segment rada vojnog povjerenika i tokom 2019. godine bio je i postupanje po zahtjevima profesionalnih vojnih lica za pružanje pravne pomoći.

Analizom predmeta zaprimljenih u Uredu vojnog povjerenika može se konstatirati da je najveći broj postupaka i istraga u 2019. godini otvoren na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica. Tako su u Uredu vojnog povjerenika evidentirana ukupno 92 predmeta, **od kojih je 61 postupak vođen po pritužbama, a 31 postupak po zahtjevima za pružanje pravne pomoći.** Potrebno je naglasiti da se određeni broj pritužbi odnosio na veći broj profesionalnih vojnih lica ili na određenu grupu profesionalnih vojnih lica.

Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik je u izvještajnom periodu povodom određenih prijavi preduzimao značajne aktivnosti u smjeru istrage specifičnih pitanja o kojima je dobivao saznanja, a koja bi mogla biti uzrok eventualnih kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, kao što je bio slučaj u vezi sa saznanjima o mogućoj diskriminaciji prilikom penzionisanja, postavljenja, te odabira kandidata za odlazak u misije podrške miru.

Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika tokom 2019. godine dat je u Tabeli broj 1.

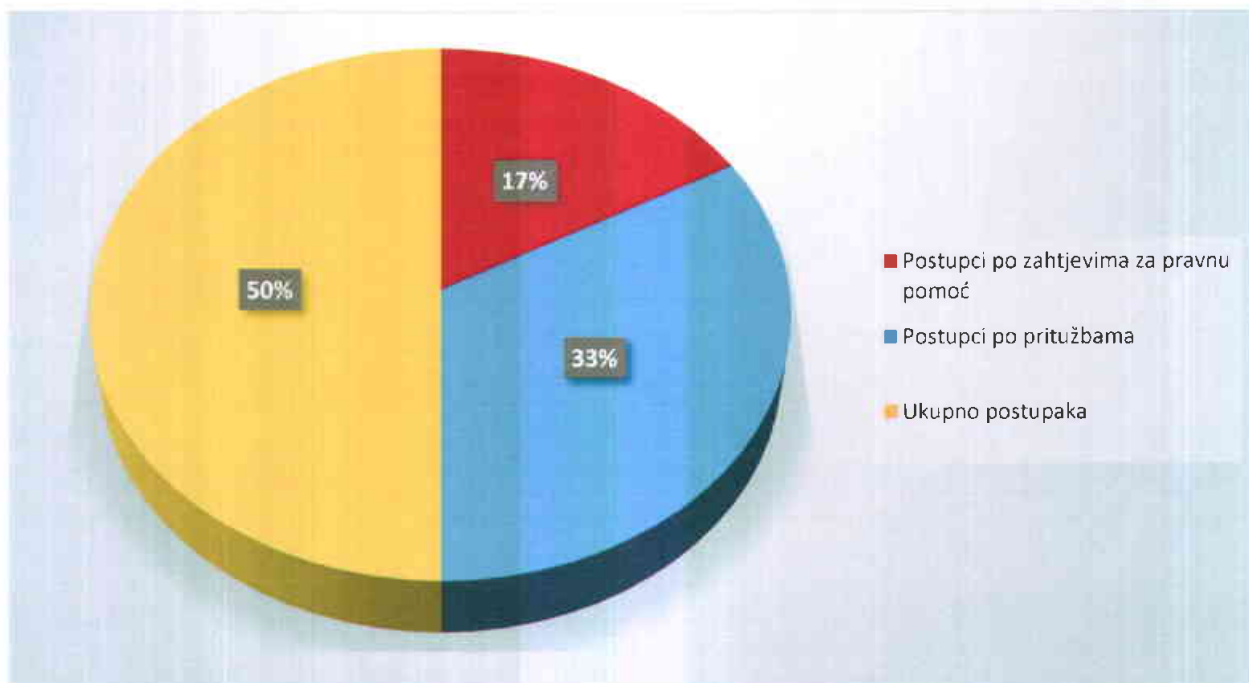

Tabela 1. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika tokom 2019. godine.

U izvještajnom periodu postupci po pritužbama okončani su u 53 predmeta, po zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončani su svi postupci. Pregled okončanih postupaka po oblastima dajemo u Tabeli broj 2.

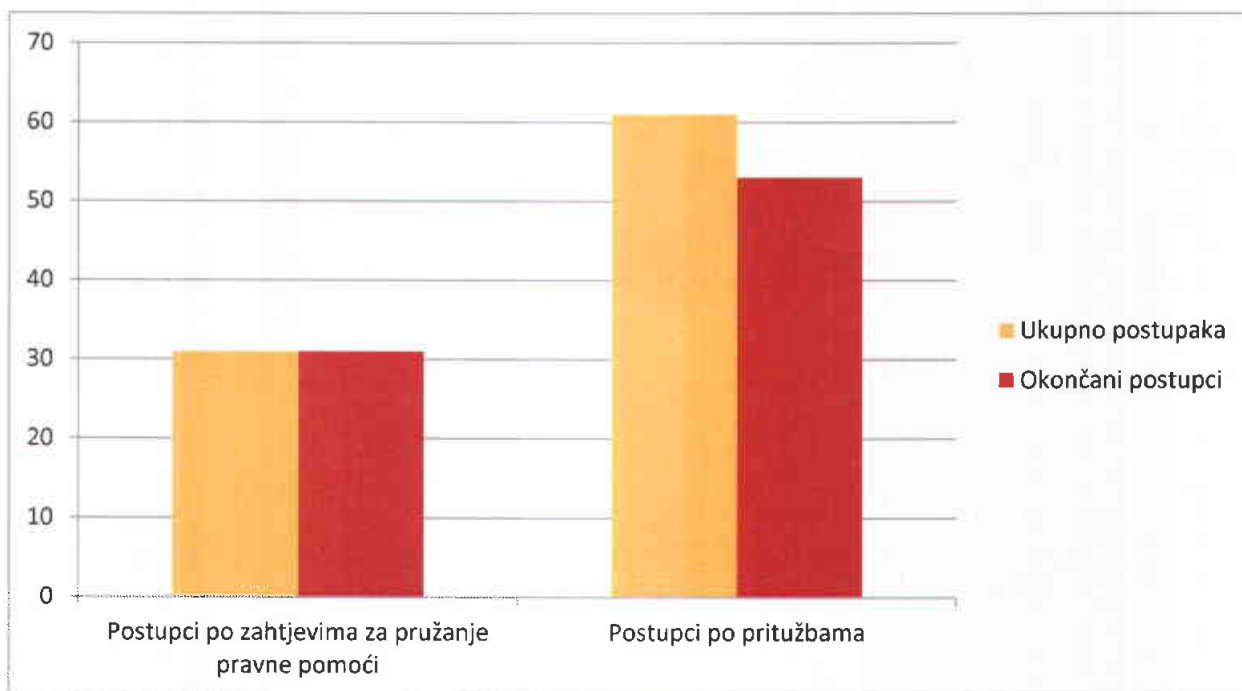

Tabela 2. Pregled okončanih postupaka u 2019. godini

Dakle, od ukupno 92 pokrenuta postupka u Uredu vojnog povjerenika u toku 2019. godine, njih 84 je okončano, dok se u osam predmeta postupak i dalje vodi, kako je to prikazano u Tabeli broj 3.

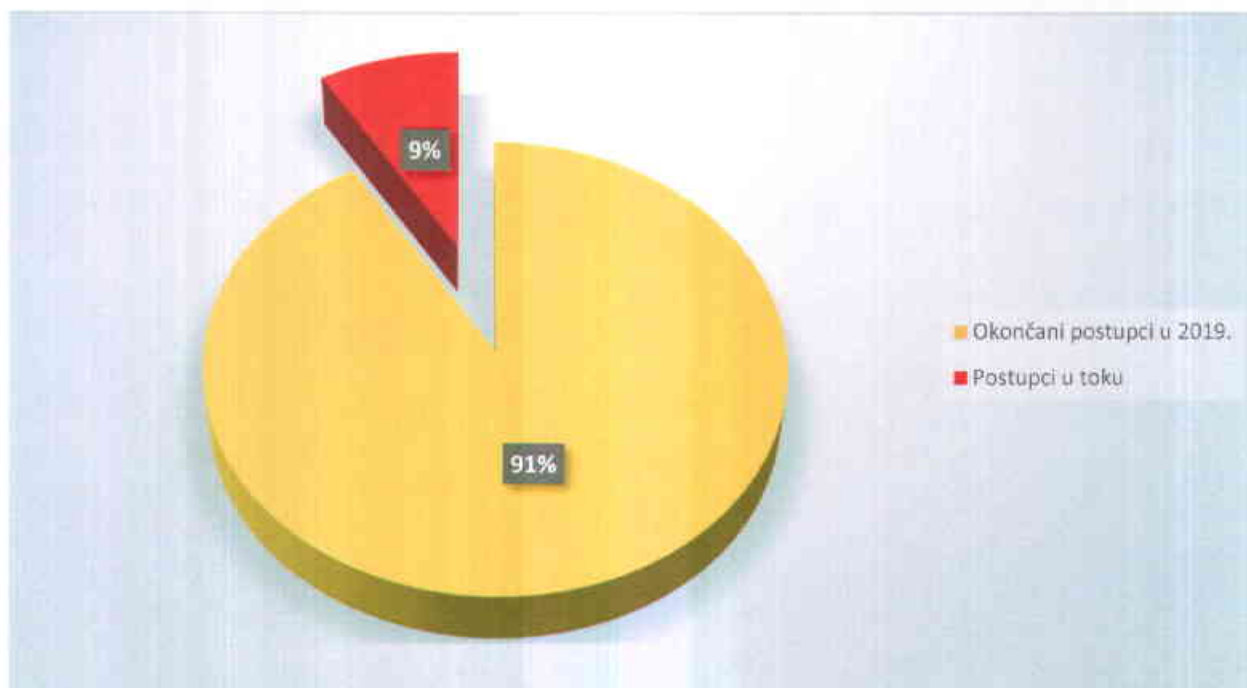

Tabela 3. Ukupan broj vođenih i okončanih postupaka u 2019. godini

Od ukupnog broja predmeta po kojima je vojni povjerenik postupao tokom 2019. godine, 55 predmeta je riješeno u korist podnosilaca pritužbi, što je procentualno prikazano u Tabeli broj 4.

Predmeti riješeni u korist podnosilaca pritužbi	
Ukupan broj predmeta koji su riješeni u 2019. godini	84
Predmeti riješeni u korist PVL	55 (65,4%)

Tabela 4. Predmeti riješeni u korist podnosilaca pritužbi

Uzimajući u obzir podatke predstavljene u Tabeli broj 4, vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog osnovanosti pritužbi profesionalnih vojnih lica.

Tokom 2019. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim oblastima:

1. Pritužbe koje se odnose na ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg formacijskog mjesta u odnosu na lični čin;
2. Pritužbe koje se odnose na isplaćivanje naknada za rad s opasnim materijama i materijama štetnim po zdravlje;
3. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u procesu odabira kandidata za odlazak u misije mira;
4. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u konkursnim procedurama prilikom prijema lica u Oružane snage BiH;
5. Pritužbe koje se odnose na isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla;
6. Pružanje pravne pomoći;
7. Pritužbe civilnih lica.

1. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg formacijskog mjesta u odnosu na lični čin

Tokom 2019. godine parlamentarni vojni povjerenik BiH zaprimio je više pritužbi profesionalnih vojnih lica zbog neisplaćivanja naknada za dodatno obavljanje poslova i radnih zadataka drugog formacijskog mjesta¹ u skladu s članom 64.² Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18).

U svim pritužbama uočena je ista problematika, koja se odnosi na nepostojanje naredbe ministra odbrane ili načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH o vršiocima dužnosti i to na višim formacijskim mjestima u odnosu na njihova formacijska mjesta na koja su raspoređeni.

Zbog propusta nadređenih i nepoštivanja propisanih procedura koje su uslov za primjenu člana 64. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, podnosioci pritužbe trpe štetu u pogledu ostvarivanja dva krucijalna prava, i to:

- a) *materijalnih prava u skladu s poslovima formacijskog mjesta koje profesionalno vojno lice obavlja, kao i*
- b) *neračunanja vremena provedenog u činu na mjestu vršioca dužnosti u slučaju kada je postavljen na formacijsko mjesto koje je višeg čina od ličnog, a što je važno za proces napredovanja u profesionalnoj vojnoj službi.*

¹ Obračun plaće i drugih naknada vrši se prema formacijskom mjestu na koje je PVL postavljen.

² Član 64. (Plaća vršioca dužnosti)

(1) "Vršiocu dužnosti pripadaju plaća i druga primanja prema formacijskom mjestu na koje je postavljen.

(2) Prava iz stava (1) ovog člana imaju i profesionalna vojna lica koja obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutno vojno lice, ako obavljanje dužnosti, odnosno zamjenjivanje traje više od 30 dana neprekidno."

Postupajući po navedenim pritužbama, vojni povjerenik donio je preporuke u kojima je konstatirano:

1. Pritužbe lica B.N., S.O., I.K., N.P., A.B., S.T., G.K., Z.H., S.S., i S.N. u pogledu primjene člana 64. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH osnovane su.
2. Podnosioci pritužbe su u određenom periodu, pored svoje redovne dužnosti, obavljali i poslove i radne zadatke formacijskog mjesta višeg čina u odnosu na lični budući da su dotadašnji vršioци navedenih dužnosti bili privremeno spriječeni da ih obavljaju.
3. **Određivanje vršioца dužnosti umjesto profesionalnog vojnog lica koje je privremeno spriječeno da obavlja dužnost regulirano je čl. 64. i 138.³ Zakona o službi u Oružanim snagama BiH i članom 13. Pravilnika o stanjima u toku službe za profesionalna vojna lica, broj: 10-02-3-1134/17 od 27. 2. 2017. **Pomenutim normativnim aktima propisana je procedura za određivanje vršioца dužnosti koja kao takva nije ispoštovana prilikom određivanja navedenih lica za dodatno obavljanje poslova drugog formacijskog mjesta.****
4. Nesporno je utvrđeno da su podnosioci pritužbi "stvarno obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke drugog radnog mjesta". Dokazi ovoj tvrdnji su akti Generalnog inspektorata MOBiH ili matičnih jedinica navedenih lica koji su vojnom povjereniku dostavljeni u svrhu provođenja istrage o navedenim slučajevima, a u kojima se navodi da su navedeni zaista obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke formacijskih mjesta čina višeg u odnosi na njihov lični čin.
5. Pravilnikom o stanjima u toku službe za profesionalna vojna lica određuje se redosljed radnji koje je potrebno preduzeti prilikom određivanja vršioца dužnosti, a što nije ispoštovano. U aktu Ministarstva odbrane BiH, broj: 10-34-3-17-73/18 od 7. 2. 2018, te slijedom toga i u aktu ZŠOSBiH, broj: 16-15-08-34-3-25-66/18 od 8. 2. 2018. naglašeno je sljedeće: „*Određivanje profesionalnih vojnih lica da obavljaju poslove drugog formacijskog mjesta, bez donesene naredbe ovlaštenih lica, smatraću težom povredom vojne discipline i pokrenuti disciplinske postupke protiv odgovornih lica*“.
6. Proceduralna greška koja se ogleda u nepostojanju naredbe o postavljenju na dužnost ne smije biti prepreka licima koja su zaista obavljala određenu dužnost za ostvarivanje prava koja proizlaze iz takvog faktičkog stanja, posebno ako uzmemo u obzir član 17. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH prema kojem su profesionalna vojna lica dužna da izvršavaju naređenja nadležnih starješina koja su u vezi sa službom, osim naređenja koja imaju obilježja krivičnog djela.

³ Član 138. (Vršilac dužnosti)

- (1) Umjesto PVL koji je privremeno spriječen da vrši dužnost određuje se vršilac dužnosti.
- (2) Vršilac dužnosti može se odrediti i na upražnjeno formacijsko mjesto.
- (3) Vršenje dužnosti može trajati najduže godinu dana od dana stupanja na dužnost.
- (4) Vršilac dužnosti može se odrediti za formacijsko mjesto istog, neposredno višeg čina, odnosno neposredno nižeg čina.
- (5) Ako je to uslov za unapređenje, vrijeme provedeno na dužnosti iz st. (1) i (2) ovog člana računa se kao da je PVL postavljen na dato formacijsko mjesto.
- (6) PVL, koje je određeno u skladu sa st. (1) i (2) ovog člana, zadržava status i sva prava njeogovog prethodnog formacijskog mjesta, ako je za njega to povoljnije.
- (7) Određivanje vojnog lica iz stava (1) ovog člana vrši se naredbom ministra odbrane ili načelnika Zajedničkog štaba OS, u skladu sa Zakonom.
- (8) Uslovi koji su potrebni za vršioца dužnosti isti su kao i uslovi koji se traže za postavljenje.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik, u skladu s članom 4. tačka d) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, i članom 28. tačka d) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH **izdao preporuke** sljedećeg sadržaja:

- I. Ministarstvo odbrane BiH dužno je da navedenim licima ispoštuje sva njihova prava koja im pripadaju u skladu s članom 64. stav (2) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, te donese naredbe kojim će lica odrediti za vršiocima dužnosti u cjelokupnom periodu u kojem su obnašali te dužnosti.
- II. Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab OSBiH dužni su osigurati da navedeni ne smiju trpiti posljedice administrativno-proceduralnih propusta u pogledu donošenja naredbe o određivanju za vršioca dužnosti učinjenih od strane nadležnih u Oružanim snagama BiH jer teret krivice nije na njima kao krajnjim izvršiocima, već je na nadređenim koji su dopustili da se vršenje dužnosti drugog formacijskog mjesta odvija preko 30 dana bez formalnopravnog akta za to.

Na preporuke vojnog povjerenika u navedenim slučajevima Ministarstvo odbrane BiH reagiralo je pozitivno, donoseći rješenja u kojima se imenovanima priznaje pravo na plaću i druga primanja u periodu kada su stvarno obavljali dužnosti drugog formacijskog mjesta prema platnom razredu i koeficijentu za obračun plaće dužnosti koju su obavljali.

2. Isplaćivanje naknada za rad s opasnim materijama i materijama štetnim po zdravlje

Tokom 2019. godine vojni povjerenik zaprimio je više pritužbi koje su se odnosile na problem isplaćivanja naknada za PVL koja obavljaju dužnosti u okviru koje je uključen rad s opasnim materijama i materijama štetnim po zdravlje. Pravo na naknadu za rad s opasnim materijama i materijama štetnim po zdravlje regulirano je članom 8.⁴ Odluke vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za PVL u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 2/09).

U nastavku dajemo pregled oglednih predmeta za ovu oblast.

⁴ Član 8.

- (1) Pripadnicima Oružanih snaga – PVL postavljenim na dužnosti na kojima su izloženi djelovanjima štetnim po zdravlje pripada dodatak u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plaće, i to:
 - a) rukovaocima sredstvima klase III. i V. u skladištima,
 - b) na delaboriranju municije, bombi i eksploziva,
 - c) vozačima s ADR certifikatom koji vrše prijevoz i manipulaciju pogonskih goriva i maziva, municije i minsko-eksplozivnih sredstava,
 - d) na opravci, ispitivanju i punjenju akumulatora u akumulatorskim stanicama,
 - e) u kotlovnica termoeenergetskih postrojenja,
 - f) u autolakirnicama,
 - g) u ekipama za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju,
 - h) u štamparijama, laboratorijama i drugim mjestima gdje dolaze u dodir s teškim metalima, amino i nitro jedinjenjima aromatičnog reda, otrovnim bojama i lakovima,
 - i) na opravci, ispitivanju i punjenju protivpožarnih aparata,
 - j) rad s eksplozivima i detonatorima,
 - k) rad na radarima.

Postupajući po pritužbi lica M.B., vojni povjerenik donio je Preporuku broj: UP1/05/3-37-3-20/19 od 4.6.2019. Naime, imenovani je od 2010. do 2014. godine ostvarivao pravo na naknadu, kada mu je ona ukinuta. Među podacima u pritužbi navodi se da se obraćao nadležnim, ali da nije dobio traženi odgovor, te se zbog šutnje administracije obratio vojnom povjereniku. Tokom provođenja istražnih radnji vojni povjerenik je bez sumnje utvrdio da imenovani stvarno obavlja poslove i dužnosti na kojima je izložen djelovanju štetnih materija.

Vojni povjerenik u Preporuci konstatira da je:

1. **Pritužba lica M.B.** koja se odnosi na nemogućnost ostvarivanja prava na dodatak od 10% od osnovice za obračun plaće za rad na dužnostima na kojoj je lice izloženo djelovanjima štetnim po zdravlje **osnovana je.**
2. **Navedeno lice svakodnevno je izloženo materijama štetnim po zdravlje u vršenju zadataka formacijskog mjesta na koja je postavljeno** i to na način kako je opisano u članu 8. Odluke VM o posebnim dodacima na plaću za PVL u MO i OSBiH pod tačkom a) rukovaoci sredstava klase III. i V. u skladištima.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik je Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu OSBiH izdao sljedeću preporuku:

- I. Lice M.B. ostvaruje pravo na dodatak u iznosu od 10% od osnovice za obračun plaće, s obzirom na to da je postavljen na dužnost podoficira za snabdijevanje klase III, ali je utvrđeno da pored toga obavlja i dužnost rukovaoca sredstvima klase III.
- II. Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab OSBiH dužni su da u što kraćem vremenskom periodu usklade formacijsko mjesto navedenog lica sa stvarnim stanjem, te priznaju pravo koje mu pripada.
- III. Zadužuje se Zajednički štab OSBiH da preduzme aktivnosti s ciljem formiranja radne grupe koja će analizirati sve specifičnosti formacijskih dužnosti koje nisu sadržane u članu 8. Odluke vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za PVL u MO i OSBiH („Službeni glasnik BiH“, broj 2/09), ali su lica na takvim dužnostima izložena djelovanjima štetnim po zdravlje.

Prateći realizaciju ove preporuke, vojni povjerenik je dva puta tražio očitovanje Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH uz konstataciju da on ne prejudicira način na koji će se riješiti konkretan slučaj, ali nesporna je činjenica da, iako formacijsko mjesto M.B. nije u skladu s opisanim dužnostima navedenim u članu 8. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću PVL u MO i OSBiH, **imenovani stvarno rukuje sredstvima klase III.** Shodno tome zatraženo je ili da se njegovo formacijsko mjesto uskladi s Odlukom ili da se on oslobodi obaveze rukovanja sredstvima klase III, posebno imajući u vidu da se ovaj problem rješava od 2015. godine.

Na preporuku vojnog povjerenika u navedenom slučaju, Ministarstvo odbrane BiH donijelo je rješenje o usklađivanju formacijskog mjesta navedenog lica sa stvarnim stanjem, te mu je na taj način priznato pravo koje mu pripada.

Postupajući po pritužbama lica N.H. i M.J. koji su privremeno upućeni na izvršenje zadatka koji uključuje obavljanje poslova na kojima su izloženi materijama štetnim po zdravlje, vojni povjerenik donio je Stav i mišljenje u kojem konstatira:

- a) **Navedena lica svakodnevno su izložena materijama štetnim po zdravlje u vršenju zadataka na koje su upućeni** i to na način kako je opisano u članu 8. Odluke VM o posebnim dodacima na plaću za PVL u MO i OSBiH pod tačkom b) na delaboriranju municije, bombi i eksploziva; tačkom h) u štamparijama, laboratorijama i drugim mjestima gdje dolaze u dodir s teškim metalima, amino i nitro jedinjenjima aromatičnog reda, otrovnim bojama i lakovima; tačkom j) rad s eksplozivom i detonatorima.
- b) **Vojni povjerenik izražava neslaganje s tumačenjem člana 8. Odluke VM o posebnim dodacima na plaću za PVL u MO i OSBiH**, koje je sadržano u aktu Ministarstva odbrane BiH, broj 10-50-1523-3/19 od 20. 5. 2019, u kojem se navodi "(...) Jasno i nedvosmisleno je propisano da pripadnicima OSBiH – PVL postavljenim na dužnosti na kojima su izloženi djelovanjima štetnim po zdravlje pripada dodatak u iznosu od 10% od osnovice za obračun plaće, te se tačno opisuju dužnosti na koje se to odnosi... U navedenoj odredbi ne prepoznaje se mogućnost da pravo na ovaj dodatak ostvare lica koja se povremeno i privremeno izlažu djelovanjima štetnim po zdravlje ili im je u nazivu formacijskog mjesta navedena vrsta sredstva koje je štetno po zdravlje." Naime, u samom članu nigdje nije navedeno niti se iz odredbe može zaključiti da osobe koje su privremeno upućene na obavljanje poslova i zadataka formacijskih mjesta obuhvaćenih u odluci nemaju pravo na navedeni dodatak. **Nepobitna je činjenica da imenovana lica svakodnevno obavljaju zadatke obuhvaćene članom 8. Odluke VM**, te da su svakodnevno izloženi djelovanju materija i sredstava štetnih po zdravlje pa, **iako njihovo upućivanje jeste privremenog karaktera, ono zasigurno nije povremeno, jer traje duže od godinu dana, te stoga imaju pravo na plaću i naknadu u skladu sa Zakonom o plaćama i naknada u institucijama Bosne i Hercegovine i Odlukom VM o posebnim dodacima na plaću za PVL u MO i OSBiH.**
- c) **Vojni povjerenik ovim stavom posebno skreće pažnju na sljedeće činjenice:**
- Odlukom Vijeća ministara BiH nigdje nije precizirano da se ona u primjeni veže za formacijska mjesta, niti da ima ograničavajuću normu u pogledu vremenskog perioda u kojem su profesionalna vojna lica izložena djelovanju štetnih materija,
 - Odlukom je jasno definirano da se utvrđuje poseban dodatak na plaću profesionalnim vojnim licima (...) za službu na drugim dužnostima na kojima su lica izložena djelovanjima štetnim po zdravlje (član 1.),
 - za lica po čijoj pritužbi se izdaje ovaj stav je izvan svake razumne sumnje dokazano da su u svom "privremenom radu" koji traje od 18.12.2017, Naredba broj: 10-34-4-67-657/17, izložena djelovanju štetnih materija,
 - u primjeni odluke čija je intencija, između ostalog, da se obeštete lica koja su izložena djelovanju štetnih materija nigdje nije istaknut minimalan period obavljanja takve vrste poslova na osnovu čega se ostvaruje pravo. Ovo pravo

podjednako pripada licu koje takvu vrstu dužnosti (član 1.) obavlja sedam dana, mjesec ili više godina;

- Ministarstvo odbrane BiH dužno je svoje administrativne procedure i provedbene akte prilagoditi podzakonskom aktu na način ili da će u naredbama stajati da se privremeno upućuju i postavljaju na dužnosti, kako je to navedeno u članu 8., ili drugim aktima kojima će se omogućiti profesionalnim vojnim licima stvarno izloženim djelovanju štetnih materija da ostvare pripadajuće prinadležnosti;
- osnov za dodatak na plaću definiran članom 8. dovoljno je široko postavljen te se na osnovu njega svim licima koja stvarno obavljaju dužnosti na kojima su izložena djelovanju štetnih materija može to pravo priznati, pa je nejasno zbog čega Ministarstvo odbrane BiH to pravo osporava tumačenjima koja nisu u skladu s intencijom Odluke, te usko definiranim administrativnim procedurama.

Povod za izdavanje ovog stava jesu pritužbe imenovanih lica, ali se podjedanko odnosi na sva profesionalna vojna lica koja se nalaze u istoj ili sličnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji.

3. Nepravilnosti pri procesu odabira kandidata za odlazak u misije mira

Tokom 2019. godine parlamentarni vojni povjerenik BiH zaprimio je i pritužbe koje su se odnosile na nepravilnosti pri procesu odabira kandidata za odlazak u misije podrške miru.

Postupajući po navedenim pritužbama, vojni povjerenik utvrdio je:

1. Pritužbe PVL i to: K.N., E.V., D.S., M. O., H.G., M.A., A.K. i D.D. **djelimično su osnovane** u pogledu dosljedne primjene propisanih procedura i normi u postupku izbora kandidata za upućivanje u misiju podrške miru u IR Afganistan.
2. **Na osnovnim i rezervnim listama iz roda vojne policije uvršteni su pojedini kandidati koji nisu ispunjavali opće i posebne uslove shodno aktu Ministarstva odbrane BiH Posebni kriteriji za izbor kandidata za upućivanje pripadnika Vojne policije u Operacije podrške miru i druge aktivnosti u inozemstvu, broj: 10-03-10-125-61/18 od 11.10.2018**, a što se posebno odnosilo na vrijeme provedeno u službi, te na pohađanje stručno-specijalističke obuke.
3. Posebno je sporan postupak nadležnih da se kandidati sa osnovne liste koji su zadužili opremu i akontacije za učešće u misiji podrške miru **zamjenjuju rezervnim kandidatima 10 dana prije samog polaska rotacije. Ovaj postupak nadležni pravdaju činjenicom da oni ne ispunjavaju uslove, iako su te činjenice bile poznate mjesecima ranije, koliko se provodi proces selekcije.** S druge strane, tokom istraga utvrđeno je da ni kandidati sa rezervne liste nisu ispunjavali sve propisane uslove ili su ih pak sticali s danom zamjene kandidata sa osnovne liste, kakav je slučaj s okončanjem stručno-specijalističke obuke za vojnu policiju, čime se sam proces transparentnosti i legitimnosti dovodi u pitanje.
4. **Prilikom izbora kandidata za misiju podrške miru iz 6. Pješadijske brigade utvrđen je niz nepravilnosti**, a što je Generalni inspektorat svojim izvještajem broj: IGAR-05-03-32-1-241-10/19 od 29.11.2019. i potvrdio. Posebno je sporno rangiranje

rezultata poznavanja engleskog jezika po ALCEPT testu, te činjenica da Operativna komanda nije postupila po zahtjevu 6. Pješadijske brigade da se organizira završni ALCEPT test za kandidate kako bi se izbjegli propusti koji su kasnije i evidentirani.

5. **A.K. je neosnovano skinut sa osnovne liste kandidata** jer je ispunjavao sve uslove, uključujući i važeći ALCEPT test.
6. **Neprihvatljiv je postupak nadležnih iz Oružanih snaga BiH da usmenim putem vrši zamjenu kandidata**, bez ikakvog obrazloženja, te ostavljanja mogućnosti da se kroz proces ulaganja žalbi isprave eventualni propusti prilikom zamjene kandidata. Ovakav postupak u značajnoj mjeri dovodi u pitanje regularnost čitavog procesa izbora kandidata u misije podrške miru, te narušava princip jednakih mogućnosti za sve i princip pravičnosti.
7. Unatoč utvrđenim propustima, posebno je bitno istaći i pri tome staviti i primjedbu da protivno utvrđenim i dokazanim propustima **do sada nije proveden nijedan postupak utvrđivanja odgovornosti nadležnih za ove propuste**, niti detektiranje direktno odgovornih za regularnost procesa izbora kandidata.
8. **Za kandidata N.K.**, koji je pred sam put u misiju skinut sa osnovne liste, zbog navodnog neispunjavanja posebnog uslova stručno-specijalističke obuke, naknadnom istragom posebnog tima koji je formirao Zajednički štab Oružanih snaga BiH **utvrđeno da je ispunjavao sve uslove**, uključujući i spornu stručno-specijalističku obuku. **S druge strane, kandidata N.K. zamijenio je M.K. koji je s danom uvrštavanja na osnovnu listu stekao certifikat za stručno-specijalističku obuku koju je pohađao uporedo s obukom i pripremama kanidata za upućivanje u mirovnu misiju, na kojoj je i sam bio obavezan učestvovati.**
9. **Kandidata E.V.**, za koga je 10 dana prije upućivanja u misiju mira konačno konstatirano, iako je to i ranije bilo poznato na osnovu rezultata testiranja, da ne ispunjava uslov fizičke spremne, **zamijenila je kandidatkinja s rezervne liste A.M. Imenovanoj je tokom obuke izrečena disciplinska mjera "Opomena", koja je potom u sumnjivom postupku brisana. Posebno je sporna činjenica da imenovana ne ispunjava opće uslove da bude uvrštena i na rezervnu listu**, a taj uslov odnosi se na obavezu da je u službi vojne policije najmanje dvije godine. Utvrđeno je da je A.M. u bataljonu vojne policije od 1.9.2018.
10. **Kandidakinja D.S.**, pripadnica bataljona vojne policije 10 dana prije upućivanja u misiju mira usmenim putem skinuta je sa liste osnovnih kandidata, te kao i ostali pozvana da vrati već zaduženu opremu i akontaciju za put. Imenovana nije ispunila uslov fizičke spremne na testiranjima organiziranim 21.8.2019, 2.10.2019. i 9.10.2019. Unatoč tome, imenovana je zadržana na osnovnoj listi, te je sa nje skinuta 10 dana prije putovanja, a nju je zamijenio F.J. s rezervne liste, koji je poseban uslov pohađanja stručno-specijalističke obuke stekao u periodu od 14.10. do 25.10.2019, pri čemu je kao i u spomenutom slučaju kandidat istovremeno pohađao i stručno-speijalističku obuku, i obaveznu "preduputnu obuku" za učešće u misiji podrške miru.
11. **Zabrinjava činjenica da je tokom istrage utvrđeno da je, nakon kvalifikacijskog bojevog ciljanja, došlo do nestanka meta na osnovu kojih su evidentirani rezultati, za što je Zajednički štab preuzeo obavezu da će provesti posebnu istragu.**

Vojni povjerenik je svoje konstatacije po ovim pritužbama dostavio nadležnim u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, te im pružio priliku da uočene nepravilnosti isprave, da na osnovu analiza ranijih propusta pripreme mjere kako bi se oni otklonili u budućim rotacijama, te cjelokupan proces stavio u okvire važeći zakonskih i podzakonskih akata.

4. Nepravilnosti u konkursnim procedurama prilikom prijema lica u Oružane snage BiH

Tokom 2019. godine parlamentarni vojni povjerenik BiH postupao je po pritužbama zaprimljenim u 2018. godini koje su se odnosile na nepravilnosti u konkursnoj proceduri prilikom prijema lica u Oružane snage BiH. Određeni broj profesionalnih lica izrazio je sumnju u regularnost provođenja konkursne procedure po javnom konkursu za prijem kandidata u profesionalnu vojnu službu u činu oficira Oružanih snaga BiH. Naime, izražena je sumnja da neki od najboljih kandidata nisu prošli u treću fazu testiranja, dok oni koji su imali slabije ocjene jesu.

Na osnovu prikupljenih činjenica i analize devet kandidata koji su učestvovali u konkursnoj proceduri u Fazi 2, a od kojih je šest prošlo u Fazu 3, vojni povjerenik utvrdio je da su ocjene za tzv. vojne discipline ujednačene, što je posebno izraženo kod testa tjelesne spremnosti, prepreke i timska vježba, dok su najočitije razlike u bodovanju psihotesta i eseja čije ocjene su, kako je utvrđeno, bile presudne za prolazak u Fazu 3.

Posebno je važno istaći da vojni povjerenik ni na koji način ne želi umanjiti značaj psihotesta i eseja, ni njihovu vrijednost u konkursnoj proceduri, ali želi skrenuti pažnju da je u sistemu bodovanja napravljen ozbiljan disbalans u vrednovanju vojnih disciplina, a ostavljen je prostor da ocjene iz psihotestova i eseja budu presudne, čime je ostavljen prostor za moguće malverzacije, a što je tokom istrage i dokazano.

Provodeći istražne radnje, vojni povjerenik utvrdio je sljedeće:

- a) Pritužbe profesionalnih vojnih lica u pogledu manipulacija prilikom testiranja i bodovanja u provođenju konkursne procedure po Javnom konkursu za prijem kandidata u profesionalnu vojnu službu u početnom činu oficira Oružanih snaga BiH, broj: 10-34-1-2114-5/18 od 17. 8. 2018. (u daljnjem tekstu: Konkurs) **djelimično su osnovane.**
- b) Na uzorku od devet kandidata koji su učestvovali u konkursnoj proceduri utvrđeno je da su ocjene za tzv. vojne discipline relativno ujednačene, dok su razlike najočitije kod psihotestiranja i eseja.
- c) Pojedini ocjenjivači postupili su suprotno odredbama člana 22. stav (5) Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", broj 23/18) u dijelu bodovanja testa fizičke spremnosti, što je utvrdio Generalni inspektorat Ministarstva odbrane BiH pregledom videosnimaka, te u dijelu ocjenjivanja eseja, što je utvrđeno nezavisnom analizom sadržaja eseja i ocjena koje su im date.
- d) Na osnovu analize dostavljenih eseja, nedvosmisleno je utvrđeno da su eseje ocjenjivali nekvalificirani ocjenjivači, te da ocjene nisu u skladu sa sadržajem eseja i samim smislom testiranja kroz esej kako je to propisano članom 43. Pravilnika o prijemu u vojnu službu.
- e) Angažmanom nezavisnih, stručnih ocjenjivača, vojni povjerenik je nedvojbeno utvrdio da su manipulacijom ocjena za esej u Fazu 3 prošli kandidati pod šifrom Žuti 6 (II. sedmica) i Plava 8 (II. sedmica), dok kandidati pod šifrom Žuti 6 (III.

sedmica) i Plava 7 (M.A)⁵ nisu. Dokaz ovoj tvrdnji su bodovi dati u tabelarnom prikazu bez uvrštene ocjene iz eseja.

Šifra	Broj bodova bez ocjene eseja	Data ocjena eseja	Konačno bodovanje
Plava 7 (M.M)	67,42	4	71,42
Žuti 6 (III sedmica)	67,29	4	71,29
Plava 8 (II sedmica)	67,16	8	75,16
Žuti 6 (II sedmica)	65,35	7	72,35

- f) Ovakvo postupanje ocjenjivača i Komisije za izbor suprotno je odredbi člana 28. stav (1) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18) prema kojoj se profesionalna vojna lica i lica koja žele biti primljena u Oružane snage tretiraju s punim poštovanjem principa transparentnosti, pravičnosti i istih mogućnosti.
- g) Vojni povjerenik posebno smatra spornim prijem kandidata pod šifrom Žuti 6 (II. sedmica), koji je kao pripadnik Oružanih snaga BiH u svom dosadašnjem radu imao službene ocjene 2 i 3, te se unatoč činjenici da se radi o javnom konkursu, u određenoj mjeri devalvira princip upravljanja i vođenja karijere u Oružanim snagama BiH, što može imati loše implikacije u budućem razvoju Oružanih snaga BiH, te biti značajan destimulirajući faktor za ostale vojnike i podoficire u Oružanim snagama BiH.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik izdao je **Preporuku**, broj: UP1/05/03-50-19-54/18, od 6. 5. 2019, sljedećeg sadržaja:

- I. Potrebno da je Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH ponovo analiziraju sve elemente testiranja prilikom provođenja Faze 2 konkursne procedure, s posebnim osvrtom na ocjenjivanje psihotestova, te eseja.
- II. Ocjenjivači eseja moraju biti stručno kvalificirane osobe, što Ministarstvo odbrane BiH mora imati u vidu prilikom testiranja, kako je to i propisano članom 43. stav (2) Pravilnika o prijemu u vojnu službu.
- III. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH da ozbiljno razmotre mogućnost da se psihološka ispitivanja i psihološki testovi provode samo u Fazi 1, te da konačan ishod ocjena bude "zadovoljava" ili "ne zadovoljava" za naredne faze konkursne procedure.
- IV. Vojni povjerenik traži od Ministarstva odbrane BiH i Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH da nađu rješenje kako bi se kandidatima pod šifrom Plava 7 (M.M.) i Žuti 6 (III. sedmica) adekvatno ispravio očigledni propust koji je učinjen prilikom ocjene eseja, zbog čega su oštećeni za prolazak u Fazu 3.
- V. Neophodno je da Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH, a na osnovu analize Generalnog inspektorata BiH, izvrši evaluaciju provedene konkursne procedure, otkloni uočene nedostatke, te posebno vodi računa da ocjenjivači za koje je utvrđeno da su svjesno mijenjali rezultate u testu fizičke spreme ubuduće u ovim procesima ne učestvuju.

⁵ U dostavljenom eseju nije naznačena sedmica u kojoj je provedeno testiranje, pa na osnovu pretpostavke ovaj esej povežujemo s kandidatom M.A.

VI. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH da se kroz primjenu člana 14. Pravilnika o prijemu u vojnu službu najboljim profesionalnim licima omogući vrednovanje njihovog rada i uspješno vođenje u karijeri.

U vezi s ovom preporukom Ministarstvo odbrane BiH izvijestilo je vojnog povjerenika da je načelnik Zajedničkog štaba OSBiH pokrenuo disciplinski uviđaj protiv NN lica angažiranih u svojstvu ocjenjivača u postupku testiranja kandidata po Javnom konkursu za prijem u početnom činu oficira, kao i da će Ministarstvo odbrane BiH prilikom rada na izmjenama i dopunama Pravilnika o prijemu u vojnu službu, koji je planiran u narednom periodu, razmotriti tačku III. Preporuke.“

Također, na osnovu saznanja od PVL, učesnika novog javnog konkursa za prije oficira, vojni povjerenik konstatira da su Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab Oružanih snaga BiH u značajnoj mjeri preduzeli aktivnosti na unapređenju konkursne procedure i otklanjanju uočenih slabosti i propusta, a što potvrđuje i činjenica da po posljednjem konkursu nije bilo pritužbi PVL.

5. Isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla

Vojni povjerenik BiH je u 2019. godini u vezi s ovim pitanjem zaprimio više pritužbi, a kao ogledni primjer iznosimo pritužbu lica A.S. koji se obratio vojnom povjereniku zbog propusta i nepravilnosti u radu organa koji su mu dostavili rješenja za naknadu troškova prijevoza na posao i s posla. Naime, prema navodima imenovanog, brigada ZSiPZO⁶ odredila mu je rutu putovanja između Zenice i Banje Luke, koju niko ne koristi, te niko od pripadnika Oružanih snaga BiH iz iste jedinice nema određenu navedenu rutu, iako imaju isto prebivalište kao i imenovani.

Vojni povjerenik je nakon provedene istrage, po navedenom predmetu, izdao preporuku sljedećeg sadržaja:

- I. Operativna komanda Oružanih snaga BiH dužna je osigurati jednaku primjenu Odluke Vijeća ministara BiH, te otkloniti elemente diskriminacije u slučaju lica A.S. naspram drugih profesionalnih vojnih lica koji su sa istim činjeničnim opisom uvedeni u pravo naknade za prijevoz na osnovu različitog tumačenja i primjene Odluke Vijeća ministara BiH.
- II. Ministarstvo odbrane BiH dužno je, kao organ uprave, osigurati ujednačeno tumačenje iste odredbe zakona, propisa ili drugog općeg akta, a slijedom toga i jednaku primjenu propisa, te ne omogućavati donošenje različitih odluka prilikom rješavanja predmeta istovjetne činjenične i pravne osnove.
- III. Ministarstvo odbrane BiH dužno je uskladiti sva rješenja o utvrđivanju prava na naknadu za prijevoz na posao i prijevoz s posla s Odlukom Vijeća ministara BiH, te u tom procesu iskoristiti sva dopuštena sredstva shodno Odluci Vijeća ministara BiH kako bi profesionalna vojna lica ostvarila naknadu za stvarne putne troškove, uvažavajući specifičnosti lokacija na kojima su razmješteni objekti Oružanih snaga BiH.

⁶ Zračnih snaga i protuzračne odbrane

Operativna komanda je, odgovarajući na preporuku, obavijestila vojnog povjerenika da je Komanda brigade Zračnih snaga i protuzračne odbrane pokrenula obnovu postupka za navedeno profesionalno vojno lice u predmetnoj stvari. Operativna komanda je vojnog povjerenika obavijestila da je u obnovljenom postupku preporuka ispoštovana.

6. Pružanje pravne pomoći

Vojni povjerenik u 2019. godini je, osim provođenja istražnih radnji povodom pojedinačnih pritužbi, preduzimao značajne aktivnosti u smjeru istrage određenih pitanja o kojima je dobivao saznanja (pozivi, molbe ili zahtjevi profesionalnih vojnih lica) da učestvuje ili intervenira prije donošenja odluke, naredbe ili neke druge obavezujuće pravne norme, a koja bi mogla biti uzrok eventualnih kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. U ovom dijelu zakonskog posredovanja i intervencije u 2019. godini u Uredu vojnog povjerenika evidentiran je 31 slučaj kada je vojni povjerenik pružio pravnu pomoć profesionalnim vojnim licima, provodio istrage, te pružio pravnu i stručnu podršku. U većini slučajeva kada je pružena pravna pomoć riješeno je u korist profesionalnih vojnih lica, njih 26, što je također, pokazatelj da pripadnici Oružanih snaga BiH imaju povjerenja u instituciju vojnog povjerenika.

U izvještajnom periodu najveći broj slučajeva pravne pomoći, neposredne i posredne, evidentiran je u sljedećim oblastima:

- pravna pomoć prilikom postavljenja na više formacijsko mjesto;
- postavljenje i napredovanje u službi;
- premještaj /prekomanda PVL;
- upućivanje na stručno usavršavanje (kursevi, školovanje i sl.);
- diskriminacija u procesu unapređenja;
- pružanje pomoći u slučajevima diskriminacije po pitanju zdravstvene sposobnosti.

7. Pritužbe civilnih lica

U izvještajnom periodu vojni povjerenik zaprimio je i nekoliko pritužbi civilnih lica zaposlenih u Ministarstvu obrane BiH ili Oružanim snagama BiH. Pritužbe su analizirane i podnosioci su upućeni da se obrate Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH s kojom vojni povjerenik redovno saraduje, u skladu sa Smjernicama o osnovama saradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH.

Za pritužbe civilnih lica vojni povjerenik oglasio se nenadležnim i zatvorio predmet odlukom o neprihvatanju pritužbe.

Odjeljak B. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH

U skladu s članom 4. tačka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ima ovlaštenje da u bilo kojem trenutku najavljeno ili nenajavljeno posjeti jedinice i komande Oružanih snaga BiH i organizacione jedinice Ministarstva odbrane BiH. Vojni povjerenik nastoji da u diskusiji i razgovoru s profesionalnim vojnim licima kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe procijeni stanje ljudskih prava i sloboda i na osnovu toga utvrdi pravce svog djelovanja.

Tokom 2019. godine vojni povjerenik realizirao je 18 najavljenih i nenajavljenih posjeta kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a pregled nekih od posjeta, kao i teškoće s kojima se suočavaju PVL navodimo u nastavku.

1. Najavljena posjeta Centru za osnovnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću

Vojni povjerenik BiH boravio je 17. 4. 2019. u najavljenoj posjeti Centru za osnovnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću (u daljnjem tekstu: Centar za osnovnu obuku).

Uz vojnog povjerenika u posjeti je učestvovao i njemački vojni ataše pukovnik Kai-Uwe Napel.

U Centru se vrši osnovna obuka radi potrebne borbene osposobljenosti, kao i psihofizička evaluacija i rangiranje kandidata i do danas je u njemu uspješno izvršena obuka 5478 kandidata na osnovnoj vojničkoj obuci. Također, na lokaciji se obavlja i prva faza obuke za oficire, koju je do sada uspješno završio 151 kandidat. Osim navedenog, Centar za osnovnu obuku provodi i primarnu obuku za razvoj vođa, koju je do sada pohađalo 253 PVL.

Nakon informativnog brifinga vojni povjerenik obišao je lokaciju i upoznao se sa stanjem u objektima i oko njih, poboljšanjima i sanacijama prostorija u kojima borave kandidati, ali i njihovim nedostacima. Izvršene su sanacije mokrih čvorova u objektu za smještaj kandidatkinja, vojničkog kupatila koje koriste kandidati, te spavaonica. Pripremljen je i projekat za uspostavljanje vešeraja na lokaciji i dostavljen Ministarstvu odbrane BiH, kao i projekat mokrih čvorova u sportskoj dvorani i objektima komande Centra za osnovnu obuku. Međutim, i pored unapređenja uslova boravka i rada PVL i kadeta u Centru za osnovnu obuku, vojni povjerenik utvrdio je da još uvijek postoji i mnogo nedostataka, za čije otklanjanje je potrebno finansiranje, a među njima je posebno iskazana potreba za sljedećim:

- rješavanje pitanja adekvatnog grijanja u objektima, jer su prostorije izuzetno hladne u što se lično i vojni povjerenik uvjerio. Naime, grijanje je napravljeno 1974. godine, koristi se lož-ulje, te je zbog starosti evidentan gubitak energije u više od 50%. Shodno tome, nužna je hitna rekonstrukcija termoenergetskog bloka, ili pak energetska utopljavaње objekata u kojima borave i rade PVL i kadeti,
- nabavka motoar za daljinsko upravljanje za kliznu kapiju na glavnom ulazu u kasarnu,
- nabavka mašine za čišćenje s jednim diskom,

- nabavka profesionalnih usisivača na lokaciji,
- nabavka televizora i društvenih igara za vojnički klub u kojem kadeti provode svoje slobodno vrijeme,
- nabavka aparata za fotokopiranje;
- nabavka uređaja za laštenje cipela,
- nabavka kosilice ili barem još jednog trimera za održavanja travnatih površina na lokaciji.

Ove iskazane potrebe samo su minimum kako bi se boravak i rad PVL i kadeta na lokaciji podigao na viši nivo, a samim tim i kvalitet izvršavanja obaveza i obuke kadeta.

Vojni povjerenik održao je i poseban sastanak s pripadnicama Oružanih snaga BiH u Centru za osnovnu obuku. Tom prilikom razgovaralo se o ravnopravnosti spolova u Oružanim snagama BiH, problemima uznemiravanja na obuci ili na radnom mjestu, etičkom kodeksu te situaciji i položaju žena u Oružanim snagama BiH. Poseban naglasak stavljen je na potrebu da žene budu postavljene na mjesta komandira u jedinicama, te da u tom pravcu treba usmjeravati obuku i ohrabrivati pripadnice Oružanih snaga BiH za preuzimanje takve vojničke odgovornosti.

2. Najavljena posjeta Komandi za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (KOiD) u Travniku

Vojni povjerenik boravio je 9. 12. 2019. u najavljenoj posjeti Komandi za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: KOiD) u Travniku.

Na ovoj lokaciji realizira se bitan proces pripreme profesionalnih vojnih lica za odgovornu i profesionalnu službu u okviru Oružanih snaga BiH.

KoiD provodi funkcionalne, karijerne i specijalističke obuke i težnja je da se sve obuke standardiziraju u skladu sa standardima NATO-a i u tom pravcu nastoje se provesti procedure.

Tokom posjete vojni povjerenik konstatirao je da je u KoiD-u angažiran kvalitetan i motiviran starješinski kadar, koji je svoj kvalitetan rad do sada dokazao kroz niz uspješno provedenih obuka. Njihova požrtvovanost u provođenju niza izazovnih aktivnosti, inicijativa, dobrih ideja i težnja ka modernizaciji obuka su za svaku pohvalu.

Među problemima i izazovima s kojima se susreću profesionalna vojna lica u KoiD-u može se izdvojiti sljedeće:

- **Personalna popunjenost i proces napredovanja instruktura:** KoiD se suočava s problemom nedovoljne kadrovske popunjenosti, a sam proces odvija se veoma sporo, pri čemu posebno zabrinjava podatak da se upražnjena mjesta popunjavaju nekvalificiranim kadrovima, bez provođenja potrebnih obuka, koji su kao takvi nespremni za izvođenje nastave polaznicima obuka i vršenje dužnosti instruktora u punom kapacitetu. S druge strane, povlačenje kvalitetnih i osposobljenih instruktora s lokacije KOiD-a od strane nadležnih na druge lokacije u velikoj mjeri otežava nesmetano odvijanje obuka, te dovodi do preopterećenja postojećeg raspoloživog osoblja na lokaciji. Ovaj problem će posebno biti izražen u narednim godinama, kada značajan broj instruktora stiže zakonske uslove za penzionisanje. Ako Ministarstvo odbrane BiH i Zjadnički štab OSBiH ne pristupe planskom zapošljavanju novih instruktora koji će biti adekvatno obučeni i spremni za preuzimanje edukacija i obuka profesionalnih vojnih lica, bit će upitan način djelovanja i kvalitet rada KoiD-a.

- **Proces prijema profesionalnih vojnih lica u Oružane snage BiH:** Ovaj proces odvija se u sklopu KoiD-a i u značajnoj mjeri otežava procese osnovne djelatnosti za koje je KOiD formiran i zadužen, a to je edukacija i osposobljavanje profesionalnih vojnih lica za službu. Vojni povjerenik cijeni da nadležni u MOBiH i ZŠOSBiH ovaj proces trebaju realizirati u nadležnoj organizacionoj jedinici za personal.
- **Infrastruktura, oprema i održavanje prostorija i lokacije KoiD-a:** Objekti na lokaciji su zastarjeli i potrebno im je renoviranje za što su nužna značajna finansijska sredstva. Najnužniji radovi uglavnom se realiziraju u sklopu donacija partnerskih zemalja, kao i većina potrebne opreme za obuku i edukaciju. Učionički prostori su mali i odgovaraju potrebama manjih grupa polaznika obuke za adekvatnu metodologiju podučavanja. Centar gdje se obučavaju mladi oficiri i podoficiri nema dvoranu za trening, niti amfiteatar za veće grupe obučavanja. Na lokaciji nemaju kosilicu, nego samo jedan trimer i ručne kose, što nije dovoljno za održavanje kruga onako kako to zahtijeva jedna ustanova, u ovom slučaju kasarna koja se nalazi u centru grada, pa to u velikom narušava ugled i samih Oružanih snaga BiH. Na lokaciji nerijetko nedostaje određenih artikala koji nisu dostavljeni u skladu s brojnošću profesionalnih vojnih lica na lokaciji u određenom trenutku, a s druge strane dostavljaju se sredstva koja jedinici, shodno njenom namjeni i misiji, nisu potrebna. Neophodno je razgraničiti logističke potrebe u odnosu na brigade i njihovu ulogu, te s tim u vezi imati u vidu da KoiD nije manevarska jedinica, već je prije svega edukacijski centar. S tim u vezi, a imajući u vidu značaj procesa edukacije za profesionalna vojna lica, zabrinjavajući je podatak da u Centru za profesionalni razvoj nije u funkciji nijedan printer i kopir-aparat. Uobičajeni problemi, kao i u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH, jesu zanavljanje uniformi, te voznog parka. Poseban problem je to što KoiD nema osoblja za održavanje unutrašnjeg i vanjskog prostora lokacije, pa te poslove nerijetko obavljaju sami instruktori. Proces angažiranja nedostajućeg kadra odvija se presporo.

Nakon obilaska lokacije i razgovora s profesionalnim vojnim licima, **vojni povjerenik smatra alarmantnim stanje u kojem su madraci, jastuci, posteljina i ćebad koji se nalaze u spavaonicama.** S obzirom na to da je ovo pitanje higijene, a imajući u vidu činjenicu broja ljudi koji tokom godine borave na lokaciji, vojni povjerenik tražio je da Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab OSBiH među najvažnije prioritete stave nabavku opreme za adekvatno opremanje spavaonica u KoiD-u. Realizacija ove aktivnosti će posebno biti u fokusu monitoringa vojnog povjerenika tokom 2020. godine.

3. Najavljena posjeta Komandi 4. pješadijske brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini

Vojni povjerenik boravio je 16.12.2019. u najavljenoj posjeti 4. pješadijskoj brigadi OSBiH u Čapljini.

Opći zaključak vojnog povjerenika da je 4. pješadijska brigada izuzetno dobro organizirana i efikasna brigada Oružanih snaga BiH i da su rezultati koje postižu na izuzetnom nivou.

Vojni povjerenik je na lokaciji razgovarao s komandantom brigade i načelnicima odjeljenja, a prilikom obilaska lokacije razgovarao je s podoficirima i vojnicima, kada su izneseni određeni izazovi s kojima se pripadnici Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji susreću prilikom izvršavanja poslova i zadataka, i to:

- **Stanje personala:** Popunjenost brigade iznosi oko 81 %, pri čemu je potrebno istaći da nedostaju 193 vojnika, što otežava izvršavanje redovnih poslova i zadataka, posebno ako se uzme u obzir mogućnost da određeni broj PVL koristi određena prava iz radnog odnosa (bolovanje, godišnji odmor), što uzrokuje preopterećenost raspoloživog broja PVL;
- **Plaća i naknade za vojnike koji su angažirani na osiguranju i straži:** Brigada realizira osiguranje 16 perspektivnih i nesperspektivnih lokacija. Pripadnici Oružanih snaga BiH koji su angažirani na unutrašnjem osiguranju objekata i straži su nedovoljno plaćeni, imajući u vidu odgovoran posao koji rade. Prema navodima, vojniku je veća plaća ako ode na bolovanje, nego ako ode na stražu. Vojnik koji u toku mjeseca dva puta ode na stražu (14 dana) ima preko 360 radnih sati, a sa druge strane je "kažnjen" zbog toga što časno radi svoj posao (ukidaju im se ili umanjuju brojne novčane naknade - naknada troškova za prijevoz na posao i prijevoz s posla, naknada za ishranu tokom rada, naknada za odvojeni život). Također, korištenje slobodnih dana je upitno, jer zbog bolovanja i dobrovoljnog napuštanja Oružanih snaga BiH nedostaje određeni broj ljudi potrebnih za stražu.

Nakon obilaska lokacije i razgovora s profesionalnim vojnim licima vojni povjerenik smatra da je najveći izazov s kojim se brigada susreće kadrovska popunjenost, pogotovo ako se uzme u obzir broj lokacija koje brigada osigurava stražarskom i čuvarskom službom. Važno je napomenuti i male plaće u kategorijama vojnika i podoficira, te ukidanje naknada na plaću u periodu kada se obavljaju stražarske dužnosti, vojne vježbe i ostale terenske aktivnosti.

POGLAVLJE III.

11. SVJETSKA KONFERENCIJA OMBUDSMENA ZA ORUŽANE SNAGE

Parlamentarna skupština BiH bila je domaćin 11. svjetske konferencije ombudsmena za oružane snage, koja je u organizaciji Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH i Ženevskog centra za upravljanje sigurnosnim sektorom – DCAF, te uz podršku zemalja donatora (SR Njemačka, Austrija, Holandija, Norveška i Švicarska) održana od 28. do 30. 10. 2019. u Sarajevu.

U prethodnom periodu održano je deset svjetskih konferencija, pri čemu je prva održana u SR Njemačkoj (2009), deseta u Južnoafričkoj Republici (2018), dok je održavanje 12. svjetske konferencije predviđeno u Beču, Republika Austrija, 2020. godine.

Na 11. svjetskoj konferenciji učestvovala su 132 predstavnika iz 58 zemalja, među kojima su bili predstavnici institucija ombudsmena za oružane snage, uključujući vojne ombudsmene, parlamentarne povjerenike, parlamentarne ombudsmene, te generalne inspektore zadužene za postupanje po pritužbama vezanim za kršenje ljudskih prava u oružanim snagama. Također, na konferenciji je prisustvovalo i 110 predstavnika iz Bosne i Hercegovine, te predstavnici međunarodnih organizacija koje se bave pitanjem zaštite ljudskih prava u oružanim snagama.

Na ovogodišnjoj konferenciji stavljen je naglasak na temu: "Izgradnja stabilnih i održivih institucija ombudsmena", odnosno kako institucije ombudsmena mogu razviti jače interne kapacitete koji bi omogućili suprotstavljanje prijetnjama i prilagođavanje promjenjivim i zahtjevnim okruženjima. Na konferenciji se raspravljalo o načinima na koje institucije ombudsmena, bez ugrožavanja vlastitih mandata, mogu izbjeći politizaciju i nasrtaje na svoju nepristrasnost i nezavisnost.

Održavanje konferencije bilo je prilika da se dodatno promoviraju različiti modeli demokratskog nadzora nad oružanim snagama i sprečavanja nepravilnosti i kršenja ljudskih prava. Vojni povjerenik je na konferenciji imao priliku da prezentira model zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda PVL u Bosni i Hercegovini. Također, zapažena izlaganja imali su i generalni inspektor Ministarstva odbrane BiH, koji je prezentirao i modele saradnje s institucijom parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, kao i predstavnici Ureda sekretara Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost PSBiH koji su prezentirali model parlamentarnog nadzora sektora odbrane i sigurnosti u Bosni i Hercegovini.

Učesnici konferencije usvojili su izjavu koja je rezultat dobrih praksi o kojima se raspravljalo na ovom skupu. Svaka institucija ombudsmena ima posebne i jedinstvene nadležnosti, pa stoga

sve prezentirane prakse možda neće biti relevantne za sve učesnike konferencije, što je u krajnjem i prihvatljivo.

Izjava 11. svjetske konferencije ombudsmena za oružane snage

Uvod

1. Oslanjajući se na uspjeh prethodnih deset međunarodnih konferencija institucija ombudsmena za oružane snage u Berlinu (2009), Beču (2010), Beogradu (2011), Otavi (2012), Oslu (2013), Ženevi (2014), Pragu (2015), Amsterdamu (2016), Londonu (2017) i Johaneshburgu (2018), konferencijom u Sarajevu nastojala se ojačati otpornost institucije ombudsmena i unaprijediti saradnja i razmjena dobrih praksi između nezavisnih nadzornih institucija;
2. Potvrđujemo da se ICOAF etablirao kao važan međunarodni forum za promociju i osiguravanje demokratskog nadzora za oružane snage s učesnicima koji dijele zajedničke težnje ka sprečavanju lošeg upravljanja i kršenja ljudskih prava;
3. Uviđajući da je svaki nacionalni kontekst jedinstven, podvlačimo važnost stalnog međunarodnog dijaloga među institucijama ombudsmena za promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda unutar i od strane oružanih snaga.

Izgradnja otpornih i održivih institucija ombudsmena

4. Posljednjih godina mnoge institucije ombudsmena sve su više pod pritiskom različitih autoriteta u društvu.
5. Otporne institucije ombudsmena, sposobne da efikasno izvršavaju svoj mandat bez slabljenja od vanjskih i unutrašnjih pritisaka, mehanizam su za podsticanje otpornijih i efikasnijih oružanih snaga i društava uopšte, u kojima je unaprijeđena vladavina zakona.
6. Učesnici su razgovarali o različitim načinima na koje institucije ombudsmena mogu ojačati svoju otpornost, uključujući i usvajanje međunarodnih standarda, poput Pariskih

i Venecijanskih principa, kako bi se osiguralo da se sve institucije pridržavaju sličnih minimalnih standarda, istovremeno priznajući razlike svake institucije ombudsmena.

7. Učesnici su ponovili važnost veće saradnje i koordinacije s drugim javnim organima, kako unutrašnjim, tako i vanjskim u odnosu na njihove države, kako bi povećali otpornost na takve prijetnje.

Kako institucije ombudsmena mogu spriječiti veće krize i prijetnje

8. Učesnici konferencije su kroz procjene rizika prepoznali prijetnje s kojima se suočavaju njihove institucije. Među ostalim prepoznate su sljedeće prijetnje:
 - a. pojačan javni nadzor i ispitivanje njihove nezavisnosti i nepristrasnosti,
 - b. smanjena budžetska izdvajanja,
 - c. smanjen nivo saradnje s drugim javnim organima, odnosno ministarstvom odbrane,
 - d. promjena političkog okruženja i političkih napada,
 - e. i teškoće efikasnog komuniciranja u ciklusima vijesti koji se brzo mijenjaju.

Te prijetnje ometaju sposobnost institucija ombudsmena u obavljanju svoga posla.

9. Učesnici su konstatali da su preventivno djelovanje i predviđanje prijetnji njihovim uredima i oružanim snagama važni za ublažavanje potencijalnih prijetnji.
10. Učesnici su podijelili iskustva o snagama i mogućnostima uz čiju bi pomoć institucije ombudsmena mogle povećati svoju otpornost. Neke snage institucije ombudsmena uključuju njihov ustavni mandat koji im daje istaknuto mjesto u društvu, njihov pravni mandat, nezavisnost od organa koje su ovlaštene da nadgledaju, kao i visok stepen stručnosti i znanja njihovog osoblja, te njihovu nezavisnost u odabiru svog osoblja.
11. Učesnici su napomenuli da, iako institucije koje predstavljaju mogu imati različite mandate i mogu biti u drugačijem polazaju u poređenju s njihovim kolegama, oni dijele mnogo istih snaga i mogućnosti, kao i slabosti i prijetnji.

Kako institucije ombudsmena mogu zadržati stabilnost i održati zamah

12. Učesnici su prepoznali važnost njihove nezavisnosti u osiguravanju efikasnog izvršavanja svojih mandata za nadzor nad oružanim snagama i zaštite i unapređenja prava osoblja oružanih snaga.
13. Nezavisnost je od ključne važnosti za institucije ombudsmena za oružane snage kako bi im se osigurala nepristrasnost, efikasnost i kredibilitet.
14. Učesnici su istakli važnost da se stalno razmišlja o njihovoj efikasnosti kako bi se osiguralo da oni i dalje ispunjavaju svoj mandat, i da rad institucije također mora biti fleksibilan da bi se razvijao kako se mijenjaju i oružane snage. Institucije ombudsmena trebalo bi kontinuirano da rade na jačanju svog mandata kako bi bile efikasnije i bolje se prilagođavale okruženju koje se sve više mijenja.
15. Institucije ombudsmena trebalo bi da budu proaktivne u prepoznavanju potencijalnih prijetnji i izazova njihovom radu, da u potpunosti iskoriste svoja ovlaštenja, te da osmisle inovativne načine za prevazilaženje tih prepreka.

Kako institucije ombudsmena mogu odgovoriti na krize i prijetnje:

16. Učesnici su prepoznali sljedeće prijetnje kao prepreke u obavljanju svog posla: smanjenje budžeta, nedovoljna raspodjela osoblja, politički napadi, negativno medijsko praćenje, nedostatak saradnje s ministarstvom odbrane i nepoštivanje ili nedovoljno provođenje njihovih preporuka.
17. Učesnici su primijetili sljedeće konkretne načine djelovanja za prevazilaženje ovih pretnji:
 - a. Kada se bave političkim napadima, institucije ombudsmena mogu zaštititi svoj kredibilitet i održati ili povećati transparentnost izdavanjem preporuka ili izvještaja. Također, mogu raditi s drugim ključnim akterima, poput parlamenata i pravosudnih organa.
 - b. Kada se bave negativnim medijskim izvještavanjem, institucije ombudsmena mogu proaktivno preduzeti mjere za sprečavanje negativnog izvještavanja medija te ih izvještavati o uspješno riješenim slučajevima ili drugim pozitivnim

medijskim mogućnostima. Institucije ombudsmena također se mogu oslanjati na postojeće iskustvo u korištenju društvenih mreža i putem DCAF-ovog *Vodiča za društvene mreže za institucije ombudsmena*, kako bi bile bolje opremljene za interakciju s društvenim mrežama.

- c. Kada se bave prijetnjama budžetu, institucije ombudsmena mogu proaktivno preduzeti mjere za sprečavanje smanjenja budžeta, mogu se angažirati s onima koji određuju budžetske potrebe u budućnosti i izgraditi kapacitete osoblja te institucije.
- d. Kada se suočavaju s nedostatkom saradnje s ministarstvom odbrane, institucije ombudsmena mogu obezbijediti da njihov zakonski mandat i ovlaštenja budu jasno preneseni osoblju ministarstva; mogu uspostaviti i izgraditi odnose s ključnim akterima ministarstva odbrane i učiniti ih osjetljivim na ulogu institucija ombudsmena i mogu razmjenjivati dobre prakse i naučene lekcije između institucija ombudsmena i ministarstva odbrane.
- e. Kad se suoče s nečijim preporukama koje se ne provode ili ne poštuju, institucije ombudsmena mogu pokušati da prošire ili ponovo potvrde svoja ovlaštenja kako bi se omogućila bolja primjena zakona i mogu da rade s ključnim akterima, kao što su: parlamenti, nevladine organizacije i mediji kako bi osnažili svoju poruku i stvorili veći pritisak.

Kako institucije ombudsmena mogu doprinijeti održivom razvoju: Povezivanje sa COR-om

18. Učesnici su konstatali da institucije ombudsmena mogu igrati važnu ulogu u doprinosu i unapređenju poštivanja ciljeva održivog razvoja.
19. Još jednom, prevencija ima važnu ulogu, i ako institucije ombudsmena mogu predvidjeti specifične probleme prije nego što budu uvučene u krupnija pitanja, mogu doprinijeti mirnijim, pravednijim i inkluzivnijim društvima, što je i cilj COR-a 16.
20. Učesnici su konstatali važnu ulogu institucija ombudsmena koju već imaju u prikupljanju podataka, a tom bazom iskustava mogu osnažiti svoje preporuke.
21. Snažna politika u vezi s Agendom za održivi razvoj 2030. daje mogućnost nadzornim tijelima da izgrade svoj profil kao pokretaču za zaštitu ljudskih prava i dobrog upravljanja.

Zaključci:

22. ICOAF je platforma za razmjenu informacija, dobrih praksi i iskustava s partnerskim institucijama. Uviđajući da ICOAF raste i da je na 11.ICOAF-u bilo više od 100 učesnika iz 50 zemalja, on poziva DCAF da istraži buduće puteve za jačanje efikasne saradnje, npr. s aktivnostima unutar ICOAF-a i proizvodima znanja, kako bi se zadovoljile specifične potrebe institucija koje su učestvovala.
23. Posebna oblast koja zahtijeva međunarodnu saradnju među partnerskim institucijama ICOAF-a su međunarodne misije (vojne razmjene u inozemstvu). Učesnici zahtijevaju od DCAF-a da istraži kako institucije ombudsmena međusobno mogu poboljšati međunarodnu razmjenu informacija i iskustava vezi s međunarodnim misijama izvan sadašnjeg obuhvata ICOAF-a, istovremeno poštujući posebnosti nacionalnih pravnih i institucionalnih okvira institucija ombudsmena.
24. ICOAF je i dalje korisna platforma za unapređenje dijaloga između institucija ombudsmena te za jačanje njihove saradnje i mreža. I ubuduće će se na konferencijama nastaviti proširivati i produbljivati ova saradnja.
25. ICOAF ostaje otvoren za relevantne institucije iz zemalja koje nisu učestvovala na prethodnim konferencijama.
26. Naredni, 12. ICOAF bit će održan u Beču, u Austriji, u junu 2020. godine.

Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH sa svojim organizacionim jedinicama pružio je nesebičnu pomoć u uspješnoj organizaciji i realizaciji 11. ICOAF konferencije, a što potvrđuju i brojne čestitke i zahvalnice učesnika na izuzetnoj organizaciji skupa i srdačnom prijemu u Bosni i Hercegovini.

POGLAVLJE IV.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2019. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda tokom 2019. godine, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostale aktivnosti koje su preduzimate s ciljem obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno izvršavanja zakonskih ovlaštenja, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tokom 2018. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, a čiji pregled dajemo hronološki u nastavku.

Vojni povjerenik je tokom 2019. godine, iskazano po mjesecima, imao aktivnosti kako slijedi:

Januar 2019.

- 15. 1. 2019. Ceremonija dočeka pješadijske jedinice 6. pbr i jedinice Vojne policije iz misije mira,
- 21. 1. 2019. Sastanak s vojnim atašedom NR Kine brigadirom Luo Tiefengom,
- 22. 1. 2019. Posjeta Centru za osnovnu obuku OSBiH u Pazariću.

Februar 2019.

- 1. 2. 2019. Sastanak s komandantom EUFOR-a generalom Martinom Dorferom,
- 26. 2. 2019. Sastanak s vojnim atašedom SR Njemačke pukovnikom Kai Uwe Napelom.

Mart 2019.

- Godišnja konferencija o obuci Oružanih snaga BiH,
- 27. 3. 2019. Radna posjeta Generalnom inspektoratu MOBiH,
- 28. 3. 2019. Godišnja analiza o stanju personala u MO i OSBiH.

April 2019.

- Godišnja analiza deminiranja za 2019. godinu, Mostar – Blagaj,
- 4. 4. 2019. Sastanak s vojnim atašedom Kraljevine Nizozemske pukovnikom Erikom Van Vuurenom,
- 5. 4. 2019. 14. godišnjica 1. pješadijskog (gardijskog) puka OSBiH,
- 11. 4. 2019. Međunarodna konferencija obilježavanja 70 godina NATO-a,
- 15. 4. 2019. 14. godišnjica 2. pješadijskog (rendžerskog) puka OSBiH,

- 17. 4. 2019. Posjeta Centru za osnovnu obuku OSBiH u Pazariću,
- 24. 4. 2019. 13. godišnja konferencija Generalnog inspektorata MOBiH.

Maj 2019.

- 54. međunarodni simpozij vojnih psihologa,
- 9. 5. 2019. Obilježavanje Dana Evrope,
- 12. 5. 2019. 14. godišnjica 3. pješadijskog (Republika Srpska) puka,
- 20. 5. 2019. Posjeta brigadi taktičke podrške u Rajlovcu.

Juni 2019.

- 10 - 13. 6. 2019. Pripremni sastanak za 11. svjetsku konferenciju ombudsmena za oružane snage,
- 12. 6. 2019. Posjeta brigadi taktičke podrške u Rajlovcu u sklopu Pripremnog sastanka za 11. svjetsku konferenciju ombudsmena za oružane snage,
- 18. 6. 2019. Ispraćaj vojnog atašea Austrije brigadira Michaela Pesendorfera,
- 24. 6. 2019. Sastanak s vojnim atašecom NR Kine brigadirom Luo Tiefengom,
- 25. 6. 2019 Oproštajna posjeta komandanta EUFOR-a generala Martina Dorfera,
- 26. 6. 2019. Ceremonija primopredaje dužnosti komandanta EUFOR-a,
- 28. 6. 2019. Vidovdan i krsna slava 3. pješadijskog (Republika Srpska) puka.

Juli 2019.

- 8. 7. 2019. Doček jedinice iz misije mira 9. rotacija.

Septembar 2019.

- 3. 9. 2019. Konferencija Generalnog inspektorata Ministarstva odbrane BiH,
- 10. 9. 2019. Posjeta Centru za osnovnu obuku u Pazariću,
- 12. 9. 2019. Vojna vježba „Srebrna strijela“, Dubrave Tuzla.

Oktobar 2019.

- Vojna vježba „Dinamičan odgovor“, Butmir Sarajevo,
- 15. 10. 2019. Međunarodna konferencija MO BiH – Mediji i odbrana,
- 27 - 30. 10. 2019. ICOAF – 11. međunarodna konferencija ombudsmena za oružane snage.

Novembar 2019.

- 5.11.2019. Takmičenje vodova 22. klase u COO – Pazarić,
- 12.11.2019. Krsna slava vojnih sveštenika,
- 18.11.2019. Konferencija Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i agencije za ravnopravnost spolova – provođenje rezolucije UN-a 13/25,
- 27.11.2019. Konferencija OSCE-a: dani sigurnosti,
- 28.11.2019. Svečana akademija MOBiH – 14. godišnjica MOBiH i OSBiH,

- 29.11.2019. 14. godišnjica OSBiH – Rajlovac.

Decembar 2019.

- 9. 12. 2019. Posjeta Komandi za obuku i doktrinu OSBiH u Travniku,
- 10. i 11. 12. 2019. Seminar OSCE-a: Upravljanje i reforma sektora sigurnosti,
- 16. 12. 2019. Posjeta 4. pješadijskoj brigadi OSBiH u Čapljini.

